

ЗДРАВІЕ

излиза два пѣти въ мѣсецъ, на
всѣко 1 и 15 число.

Абонати се приематъ на всѣка
пощ. станция въ Княжеството; ино-
страннитѣ се адресиратъ до ре-
дакцията; въ гр. Варна абонати се
приематъ въ книжарницата на
А. В. Велчева.

ЗДРАВІЕ**ЦѢНАТА**

на в. „Здравіе“ съ испращаніето:
за година седемъ лева, за 6 мѣ-
сеца — четири лева, за 3 мѣсеца
— два лева и 50 ст.; отдѣлний
брой — 50 ст.

Обявления

се приематъ съ плата по 30 ст.
за единъ редъ.

ОБЩОДОСТЪПЕНЪ МЕДИЦИНСКИЙ И ХИГИЕНИЧЕСКИЙ ВѢСТНИКЪ

PER NOCTEM AD LUCEM!

ОТЪ МРАКЪ КЪМЪ СВѢТЛИНА!

СЪДЪРЖАНИЕ: *Лѣкари и общество. — Върху
кѣшицѣ въ градовѣтъ (край). Отъ В. Н. Бензена. —
Нѣколко думи върху охтиката (продълж.). — Морски
бани. — Лѣкуваніето отъ сифилис (продълж.). —
Отъ д-ра С. В. Григорова. — Обществена животъ:
престѣпленіето въ „Куру-Баларъ“; за саморазви-
тіето на младежта. — Мѣстна тропика: нови вѣст-
ници; върху водоснабженіето. — Лѣкарска коррес-
понденция. — Метеорологически бѣлѣжки. — Обяв-
леніе.*

Лѣкари и общество.

Въ послѣдне време често се е писало
срѣщу лѣкаритѣ, срѣщу тѣхното сребролю-
бие, а по нѣкогашъ и за тѣхното безчело-
вѣчно отношение къмъ болнитѣ си. Това
явление съставлява тѣй явно противорѣчие
съ миналото на лѣкаритѣ, съ настоящето
имъ, съ истината, че нѣма да бжде лошо,
ако посвѣтимъ нѣколко редове за обсъжда-
ние на този въпросъ.

Человѣкъ, по природата си, се отличава
съ естествено стремление да помага на ближ-
ния си и само въ тази помощъ той намѣр-
ва вече удовлетворение и награда. Съ това
чувство се отличаватъ даже много животни,
върху което има доста примѣри. Кой не
помни трогателния разказъ за едно куче,
което е исцѣрилъ единъ докторъ и което е
довело друго куче съ сжца болѣсть, да го
исцѣри докторътъ. Възникваніето на меди-
цината несъмнѣнно дължи на чисто човѣч-
еско стремление за спомаганіе на ближ-
нитѣ. Ето какъ прочутиятъ Гуфеландъ, въ
началото на текущото столѣтіе, разбиралъ
обязанността на лѣкаря: «истинното назна-
чение на лѣкаря е да живѣе за другитѣ, а

не за себѣ си. Той трѣба да жертвува не
само спокойствието си, всичкитѣ ползи, удоб-
ства, приятности на животътъ, нѣ и соб-
ственното си здравіе, даже животътъ си и
— що стои по-високо отъ всичко — честь-
та и славата си, ако иска да достигне цѣль-
та си — съхранение на здравіето и живо-
тътъ на ближнитѣ си. Лѣкарь, въ истинно зна-
чение на тази дума, трѣба да бжде човѣкъ
отъ най-висока нравственностъ и само то-
гава той може да намѣри щастіе въ зва-
ніето си, тогава той осѣща висока цѣль на
сжществуваніето си и това чувство го въз-
нася по-високо отъ всичкитѣ радости, всич-
китѣ мжчнотни, даже отъ самия животъ. У-
свършенствуваніето на духътъ, жертвува-
ніето на личността си въ полза на общото
дѣло, распространяваніето на благото —
това е дългътъ на човѣка, който, въ зва-
ніето си като лѣкарь, може да изпълнява
тѣзи длъжности. Нещастливъ е този лѣкарь,
който клони къмъ честолюбие и сребролю-
бие: той винаги ще се намира въ противо-
рѣчие съ обязанноститѣ си; неговитѣ надежди
нѣма да се изпълнятъ; неговитѣ страсти
нѣма да се удовлетворятъ; той ще бжде не-
благодаренъ съ званіето си, защото не раз-
бира истинната си награда».

Въ отколѣшнитѣ минали времена медици-
ната не е била наука, нѣ искусство, за което
се завземали само избрани хора, които съ
лични таланти изпълнявали недостатѣцитѣ
на точно знаніе. И по кратъ, баща на ме-
дицината, който не е зналъ даже, че жи-
литѣ (артерии) сж напълнени съ кръвъ, нѣ

мислилъ, че съ въздухъ, е далъ при помощта на своята гениалностъ, здрави основи на медицината, която обогатила съ непоколебими до сега наблюдения. — Първобитната медицина е била принадлежностъ на особено съсловие (жреци) и искусство за лѣкуване се е предавало отъ человекъ на человекъ, като тайна. За това въ течението на много вѣкове медицината сж изучавали само избрани хора, които осѣщали въ себѣ си особена наклонностъ, особенъ талантъ къмъ лѣкарското искусство. Обаче слѣдъ време медицината все повече и повече е ставала наука, достъпна за изучаване на всѣкого, който разполага съ достатъчни за това средства и желание. Развитието, което дава възможностъ на человекъ да стане ботаникъ, зоологъ, инженеръ, се признава за достатъчно за да стане той, ако иска, и лѣкаръ. Съ други думи — медицината е станала само учена професия.

Ний не искаме да се разпространяваме, че това направление е погрѣшно, че, при всичката си научна основа, медицината е останала още въ значителна степенъ искусство, че има много звания и малко избрани, че може человекъ да се научи най-основателно и да си остане лошъ лѣкаръ, — нъ се ограничаваме съ фактъ, че медицината е професия, която има за цѣль помагане на болнитѣ, съ условие, че обществото ще усигори сжществуванието на професиониста, който му посвѣщава животъ си. — Този послѣденъ пунктъ е най-сжщественъ, защото, съ влиянието на времето, лѣкарътъ е станалъ само професионистъ, нъ обществото още се лѣжи въ значението му и повнбогатъ го приема само за благодѣтель, който не се нуждае отъ материално възнаграждение. На всѣкой другъ професионистъ — на адвоката, инженера, учителя, химика и проч. — обществото плаща явно и се споразумѣва съ него; на лѣкаря възнаграждението се счита или за излишно, или ако се дава, то тайно, какъ нѣщо, което не е дозволително.

Извѣстно е, че отъ всичкитѣ учени професии медицинската е най-трудната, изисква продължителенъ трудъ и голѣмъ капиталъ: 8 години въ гимназия, петъ години въ уни-

верситетъ костоватъ много пари. Щомъ человекъ свърши учението си, трѣба, ако иска да бжде добъръ лѣкаръ, да се занимава двѣтри години въ нѣкоя си голѣма болница (безъ заплата) или да посѣти и да се учи още въ голѣмитѣ европейски клиники (университетски болници). Тогава лѣкарътъ встъпва въ животъ, гдѣто съ голѣми мжнотии, съ тѣжка борба трѣба да си завойва надлежното мѣсто. Лѣкарътъ има най-опасна професия, като ежечасно може да зарази себе си или семейството си; той предвардя всѣкого, отдѣлява майката отъ дѣтето, ако тѣ сж въ опасностъ да се заразятъ, нъ себѣ си той не може да варди, макаръ той по-добъръ отъ другитѣ познава опасността. Той ходи до холернитѣ, глѣда бѣснитѣ, открива мъртвитѣ и отива въ огънь, като воененъ лѣкаръ...

Пита се: трѣба-ли професиониста, който, за благо на обществото, се занимава съ такъвъ опасенъ занаятъ, да се почита и възнаграждава? Нъ какво виждаме? Съобразно съ потребноститѣ си, лѣкаритѣ живѣятъ, като общо правило, на граница съ нужда, съ страхъ за утрѣшния день и умираатъ безъ да усигурятъ сжществуванието на семейства си. Случва се, че лѣкаритѣ, отчаянии отъ несполука въ животътъ си, се отравятъ или се застрѣлватъ... Разбира се, че има и щастливци, които весело и легко придобиватъ завидно положение въ животътъ си, нъ ний говоримъ за общото явление, а не за исключения.

При всичкитѣ тѣзи неблагоприятни условия, лѣкарската професия е останала още най-чиста, най-безкористна между другитѣ съвременни научни професии: никой другъ професионистъ не може да покаже толкова самопожертвование, толкова любовъ къмъ ближния и толкова трудъ за ползата му, колкото явява всѣкий лѣкаръ. И ето за това, по характера на дѣятелността си, той има меко, добро сърдце и намира награда въ успѣхътъ, безъ да мисли за възнаграждение. «Користолюбieto, казалъ стария Гуфеландъ, унижава лѣкаря и искусството му, отдалява отъ него бѣдния боленъ и, най-важното, че то лишава лѣкаря отъ доброто му име.

Върху кжщитѣ въ градоветѣ.

Отъ В. Н. Бензенра.

(Край).

Дружеството на нѣмскитѣ хигиенисти въ г. Мюнхенъ е изработило въ 1876 г. слѣдующитѣ здравословни правила, които трѣба да се съблюдаютъ при построяването на стаи въ най-долнитѣ катища.

1) Въ новитѣ махали въ градоветѣ и въ новитѣ кжщи въобще трѣба да се запрети живѣянieto въ стаи, които се намиратъ въ земята.

2) Ако подобни стаи сж потребни за дюкени, готварници и проч. и въ тѣхъ се намиратъ дълго време хора, то таквизи помѣщения трѣба да бждѣтъ устроени тѣй, щото да не вредѣтъ на здравнето.

3) Не трѣба да се правѣтъ здания на таквизи мѣста, въ които излиза вода изподъ земята; нъ ако се правѣтъ, то дюшето трѣба да бжде на единъ метръ по-високо отъ земята.

4) Долния катъ на зданията трѣба да бжде баремъ на половина вѣнъ отъ земята; освѣнъ прозорцитѣ, подобни стаи трѣба да се вентилиратъ съ комини и проч.

5) Тѣзи подземни помѣщения не трѣба да бждѣтъ обърнати на сѣверъ и можѣтъ да се правѣтъ само въ тѣзи домове, които се намиратъ на отворено мѣсто.

6) Подъ дюшето на подземнитѣ стаи, трѣба да се гуди бетонъ (цементъ) въ дебелина отъ $\frac{1}{4}$ аршина.

Колко и да сж цѣлестобразни тѣзи трѣбования, нъ предъ видъ на това, че тѣ мжно се изпълняватъ, повечето хигиенисти сж на мнѣние, че по-добрѣ е да се запрети съвсѣмъ построяването на подземни стаи.

Колкото за живѣяние въ чардаци (мансарди), въ които живѣятъ бѣдни хора въ западна Европа, особено въ Парижъ, то и това не е желателно отъ здравословна точка зрѣние. Първо, че зданията сж твърдѣ високи, улицитѣ ставатъ твърдѣ тѣсни и долнитѣ катища нѣматъ доволно свѣтлина. Второ, че въ чардацитѣ бива доста студено, а бѣднитѣ хора не можѣтъ да харчатъ много пари за отопляване. Освѣнъ това, бѣднитѣ

винаги ще предпочитатъ да живѣятъ въ подземнитѣ стаи, отколкото по чардацитѣ.

Идеалътъ, къмъ който трѣба да се стреми всѣкой, е — еднокатното здание съ градина и голѣмъ дворъ. Азъ мисля, че не трѣба да се увличае по примѣра на голѣмитѣ градове, въ които се правѣтъ твърдѣ високи многокатни здания, които сж много опасни: въ времето на пожаръ не е твърдѣ удобно да се хвърга човекъ отъ височина на 40 до 60 аршина; въ случай на нѣкоя сп злокачественна епидемия, тя се распространява по всичкитѣ катища.

Извѣстно е, че най-добриятъ материалъ за построяване на кжщи е дървяниятъ; нъ да се препорѣчатъ дървяни кжщи въ градоветѣ е престѣпление, защото, мисля, всѣкой още помни голѣмийтъ пожаръ въ Чикаго (Америка); всѣкой знае, че щомъ избухне пожаръ въ единъ градъ съ дървяни кжщи, то рѣдко изгарѣтъ по-малко отъ 5 или 10 кжщи, а повечето пжти по-много. И тѣй за най-добъръ материалъ трѣба да се считатъ добрѣ опеченитѣ тули. Подземнитѣ стаи — не за живѣяние, а само като пространство, което отдѣли дюшето отъ земята — сж потребни за всѣка една хубаво направена кжща. Три ката — това е най-голѣмата височина, която може да се допустне за една кжща, въ която можѣтъ да живѣятъ едно или нѣколко семейства; да се качи човекъ по сжлба въ 50 басамака висока, никой пжтъ нѣма да се умори и да получи охтика; подобна кжща не засѣнява улицитѣ, които оставатъ видѣли и сухи. Твърдѣ хубаво е, ако предъ кжщата се намира градина, тѣй щото самата кжща да бжде между градината и дворътъ (*enigre cour et jardin*), както това правѣтъ въ Франция. Ето главнитѣ правила, които препорѣчатъ хигиениститѣ.

Нѣколко думи върху охтината.

(Продължение.)

Прилѣпчива-ли е охтината?

Старитѣ лѣкари вѣрвали, че охтиката е прилѣпчива, нъ не можали да докажѣтъ своето мнѣние, нито да отговарѣтъ на въпроситѣ: защо, при голѣмо распространение на болѣстѣта,

тъй рѣдко се забѣлѣва прилѣпчивостта ѝ? защо повечето хора не страдатъ отъ охтика, когато тя е толкова распространена? защо има мѣста, въ които охтиката не се срѣща съвсѣмъ? защо болѣстѣта е наследствена и се появява въ извѣстна възраст? и т. н.

За рѣшаване на въпроса да-ли охтиката е заразителна имало 3 пѣти: 1) наблюдения върху болнитѣ — да-ли тѣ сѣ заразили отъ охтичнитѣ; 2) опитвания върху животнитѣ — възможно ли е тѣ да се заразятъ отъ охтични болни и 3) да се узнае — въ какво именно се състои тази болѣстъ и отъ причината може да се прави заключение за слѣдствието.

Наблюденията върху болнитѣ винаги сѣ били противорѣчиви и не можали да иматъ рѣшающе значение: положителнитѣ фактове не сѣ доказвали още, че болния не е получавалъ охтиката случайно, а отрицателния резултатъ не е доказвалъ, че охтиката не е прилѣпчива. Казаното ще пояснимъ съ примѣри: единъ докторъ (Hubert Reich) разказва, че познавалъ една охтична жена, която се е занимавала съ бабуване и 13-тъ прнетъ отъ нея дѣца, които тя цѣлувала, сѣ умрѣли отъ охтика; другъ единъ докторъ (Wernich) съобщава за една здрава жена, които е имала охтиченъ мѣжъ и които, подиръ нѣколко мѣсяца отъ смъртъта му, е получила охтика. — Тѣзи и други многобройни примѣри не доказватъ още положително прилѣпчивостта на охтиката, защото всѣкой има право да мисли, че тѣ сѣ случайни или че една и сѣща причина е предизвикала охтиката у единтъ и другитѣ болни. Отъ друга страна има доста наблюдения, че охтиката не е прилѣпчива. Тѣй напримѣръ, въ една голѣма болница (Brompton Hospital) само за охтични болни, въ течението почти на 40 години, отъ 200 слуги само единъ е умрѣлъ отъ охтика, а отъ 32 слугини нито една не умрѣла отъ тази болѣстъ (Williams). И този отрицателенъ резултатъ не може да се приема за положително доказателство, че охтиката не е прилѣпчива, защото въ една охтична болница се приематъ за слуги само най-здрави хора, които, може би, случайно сѣ останали здрави.

Първитѣ опитвания върху животнитѣ сѣ направени преди 20 години (Villémín). Отъ храчкитѣ на охтични болни у животнитѣ въ 10—20 дѣна сѣ развивали всѣкитѣ признаци на охтиката. Тѣзи положителни опити бѣха осуетени съ други многобройни опитвания (Lebert, Sönnheim и др.), при които животнитѣ сѣ получавали охтика и отъ други нѣща, турени подъ кожата на животнитѣ, както: вагленъ, стъкло, гѣба и проч.

Въ такова положение въпросътъ се е напиралъ до 1882 г., когато прочутъ нѣмскъ докторъ Кохъ е направилъ откриванне, че въ

храчкитѣ на охтичнитѣ болни се съдържатъ животинки (бацилли), които предизвикватъ у животнитѣ настояща охтика. Това откриванне на Коха сѣ потвърдили много лѣкари въ разни държави, при което се е оказало, че въ храчкитѣ на болнитѣ, които нѣматъ охтика, бацилли никогашъ не се намиратъ, тѣй щото присѣтствието имъ въ нѣкои храчки може да служи за вѣрно доказателство, че болнитѣ страдатъ отъ охтика.

По такъвъ начинъ се е изнамѣрила и причината на болѣстѣта и въпросътъ за прилѣпчивостта на охтиката е получилъ разрѣшението си. Тѣй напр. на съборътъ на лѣкаритѣ въ Висбаденъ (1883) се е приело единогласно, че охтиката е прилѣпчива болѣстъ и бацилитѣ съставляватъ причината ѝ. Въ настоящее време е подновено събирането на наблюдения върху болнитѣ, които сѣ заразили отъ охтичнитѣ, съ което се занимаватъ разни медицински дружества.

Отъ горното изложение се вижда, че положителното разрѣшение на въпроса за прилѣпчивостта на охтиката се признава само отъ три години насамъ; естествено е, че това мнѣние не се сподѣлява още отъ всѣкитѣ лѣкари, нито отъ обществото. Който не е виждалъ съ очитѣ си тѣзи бацилли, не е правилъ опити съ присаждането имъ върху животнитѣ, не се е убѣждавалъ, че тѣ предизвикватъ охтиката, той недовѣрчиво се отнася къмъ откриването на Коха. Трѣба да се каже, че има лѣкари, които, при всѣчко че потвърдяватъ това откриванне, сѣ на мнѣние, че бацилитѣ се развиватъ у охтичнитѣ вече болни, нѣ не се получаватъ отъ друго, като причина на охтиката (Aufrecht и други автори). Както и да е, при сегашното състояние на медицината, ако се попита единъ образованъ лѣкаръ: прилѣпчива ли е охтиката? той не може да отговори иначе: признава се, че е тѣй.

За обяснение на въпроситѣ, дадени въ началото на тази статия, ний имаме само предположения, нѣ не фактове. Предполага се, че за да се зарази човекъ отъ охтика, трѣба той да има расположение къмъ нея, магаръ ний и не знаеме — въ какво именно състои това расположение. Ако то се заключава въ недостатъцитѣ на бѣлия дробъ, то става ясно, че той, който ги нѣма, не може да се зарази отъ охтичнитѣ и съ това се обяснява, защо повечето хора не страдатъ отъ охтика. Съ други думи, охтиката е прилѣпчива само къмъ онѣзи, които иматъ расположение къмъ нея (Dettweiler и Meissen). Подъ думата «наследствена охтика» трѣба да се разбира казаното на стр. 71, сирѣчь, че се предава не самата болѣстъ, а само едно предрасположение къмъ

нея. При голѣмото распространение на охтиката не е за очудване, че който има расположение къмъ нея, лесно я получава. (Слѣдва.)

Морски бани.¹⁾

Морето служи въ лѣтне време за жителитѣ, като приятно и здраво прохладяване отъ горѣщинитѣ; нѣ най-главно, то представлява най-добро цѣлително средство отъ много болѣсти. Ако здравитѣ хора, вслѣдствие на злоупотрѣбление съ морскитѣ бани, се разболяватъ, то толкова по-внимателно трѣба да се отнасятъ болнитѣ къмъ банитѣ, които произвеждатъ на челоуѣка доволно силно дѣйствие. За разумно ползование съ морето трѣба да слѣдваме извѣстнитѣ правила, които се извличатъ изъ знанието върху свойствата на морето и дѣйствието му на челоуѣка. Ще се помачае да представимъ на читателитѣ си въ кратко тѣзи правила.

Морската вода съдържа въ себѣ си голѣмо количество разна солъ и, освѣнъ това, остатъци отъ разни животни и растения и разни газове. Отъ тѣзи съставни части зависи солено-горчивитѣ вкусъ и миризмата на морската вода. Топлината на морската вода се измѣнява не само въ различно време (лѣтемъ отъ + 7 до + 19 градуса Реомюра), нѣ даже въ единъ и същия день: на пладитѣ водата въ морето е по-топла, отколкото сутрѣнъ и вечеръ и разликата е до 2—3 градуса. Колкото е по-близо къмъ бреготъ, толкова морето е по-спокойно, толкова по-малко се измѣнява топлината на водата, която по-лесно се стопля.

Извѣстно е, че морската вода никкога не се намира въ спокойно състояние и има на повърхността си винаги вълнение, което по нѣкога бива толкова силно, щото къпанieto е не възможно; по-надълбоко въ водата има тѣй също винаги течение, макаръ ний и да го не забѣлѣваме. Вслѣдствие на това вълнение става смѣсване на водата — горния слой съ долния — тѣй щото температурата на водата се уравнива и при това водата става мѣтна; въ спокойно състояние на морето водата бива по-студена на дъното, отколкото на повърхността.

Морския въздухъ се твърдѣ отличава отъ атмосферата на суша. Морския въздухъ съдържа въ себѣ си по-малко въгленни киселина, по-много влага, частици отъ солъ, йодъ и бромъ; затова морския въздухъ е гѣстъ и по-топлъ, отколкото въздухътъ на суша.

Ето тѣзи свойства на морето, които обясняватъ дѣйствието му върху челоуѣка. Потопя-

ванието на тѣлото въ водата предизвиква равномѣрно давление на всичката му повърхностъ; тѣй като при това водата е много по-студена отколкото тѣлото на челоуѣка, то тя отведнажъ му отнема твърдѣ много топлина. По тази причина става намаление на кръвта въ повърхността на тѣлото, която се отвлича къмъ вътрѣшнитѣ органи; сърдцебиението се усилява, дѣханието става по-често, дѣятелността на мозака, на стомахътъ, на бѣбрецитѣ и на други вътрѣшни органи се усилява. Солта, която въ голѣмо количество се съдържа въ морската вода, остава по-кожата въ видъ на прахъ и раздражава нервитѣ, които се свършватъ въ кожата. Морскитѣ дѣлги, които равномерно обливатъ челоуѣка, когато той се къпи, тѣй също раздражаватъ кожата, подобно на електрически токъ; тѣзи раздражения на нервитѣ въ кожата се отражаватъ по всичкитѣ други нерви въ тѣлото на челоуѣка.

Всичкитѣ тѣзи условия произвеждатъ бързо и важно измѣнение въ дѣятелността на всичкитѣ вътрѣшни органи и предизвикватъ раздражение на всичката нервна система. Ако помѣнатитѣ измѣнения не сѣ твърдѣ силни и продължителни, ако раздражението на нервната система не преминава извѣстенъ предѣлъ, то дѣятелността на вътрѣшнитѣ органи, споредъ физиологическитѣ закони, пакъ става правилна; въ противенъ случай морскитѣ бани развалятъ здравнето и могатъ да предизвикатъ смъртъ. Затова болнитѣ, особено които страдатъ отъ болѣсти на сърдцето, бѣлия дробъ, бѣбрецитѣ, нервната система и проч. могатъ да правятъ морски бани само съ разрѣшение на докторътъ, съвѣтитѣ на когото строго трѣба да се слѣдватъ.

Разбира се, че не е възможно да се съставятъ правила за всичкитѣ болни; освѣнъ болѣстѣта, трѣба да се приема въ внимание силитѣ на болния, възрастъта му, тѣлосложението, полътъ, раздражителността и още много други условия. Долнитѣ правила сѣ съставени за здравитѣ хора, които, при къпанieto въ морето, желаятъ да опазятъ здравнето си.

Наставление за морско къпание.

1) Не трѣба да се захваща къпанieto, до като въздухътъ не се стопли до 20° R., а водата до 17° R.

2) Най-хубаво време за къпание — сутрѣнъ на гладно сърдце и преди обѣдъ.

3) Не трѣба да се къпи челоуѣкъ въ морето до изгрѣвването и подиръ захожданието на слънцето.

4) Не трѣба да се къпи челоуѣкъ на скоро подиръ ѣденне, а само слѣдъ 3 или 4 часа.

5) Слабитѣ хора сутрѣнъ преди къпанieto могатъ да пиятъ по една чаша млѣко, кафе или чай.

¹⁾ Изъ книжката: «Путеводител по Бальнеологическия Учрежденiямъ». Одесса, 1879.

6) Отъ едно къпанне до друго трѣба да се мине най-малко 5 часа.

7) Всеко къпанне може да се продължава отъ 5 до 20 минути. Дългото къпанне — по $\frac{1}{2}$ часъ и повече е вредно.

8) Слабитѣ и хора, които сж оздравили отъ тѣжки болѣсти не трѣба да се къпятъ повече отъ 5 минути; това се отнася и за дѣцата и за старитѣ хора.

9) Дѣца по-малки отъ 5 години не бива да се къпятъ въ морето.

10) Преди къпаннето тѣлото на челоуѣка трѣба да бѣде топло; въ горѣщо време тѣлото само по себѣ си е топло; въ прохладно време за стопляние на тѣлото трѣба преди къпаннето да се направи малка расходка.

11) Ако челоуѣкъ, който е дошелъ да се къпи, осѣща сърдцебиение и често дѣха, то, преди да се съблѣче, трѣба да си почине.

12) Привичката на хората да се съблѣчатъ и расходжатъ, загнати въ чершави, до като истине тѣлото имъ, е вредна и често влече подиръ себѣ си настинка.

13) Влизаннето въ водата трѣба да се прави отеднажъ и бързо.

14) Въ времето на къпаннето полезно е умѣренни и не твърдѣ бързо растриванне на тѣлото съ ръцѣ. Плаването е тѣй сжщо полезно, нѣ не твърдѣ много — до омориванне; не трѣба да плава челоуѣкъ твърдѣ много надалечъ отъ бреготъ, тѣй като въ водата често се случватъ главокружение, трѣперки, припадване, които изискватъ помощъ.

15) При къпаннето трѣба да се мокри главата; за женитѣ това не до тамъ е удобно и тѣ могатъ да гуждатъ на главитѣ си мокри кърпи.

16) Послѣ всеко къпанне трѣба да се направи малка расходка.

17) Ако водата има по-малко отъ $+10^{\circ}$ R., то трѣба да не остава въ водата челоуѣкъ, повече отъ една или двѣ минути и въ това време той трѣба да плава или растрива бързо тѣлото си съ ръцѣ.

18) Дѣца, слаби и стари хора не трѣба да се къпятъ, когато водата има по-малко отъ $+12^{\circ}$ R.

19) Ако въ времето на къпаннето челоуѣкъ осѣща главоболне, главокружение или трѣперанне, то трѣба тутакси да излѣзе изъ водата.

20) Въ времето на мѣсечнитѣ кръвотечения къпаннето трѣба да се прекрати.

21) Тѣжкитѣ жени и дойкитѣ могатъ да се къпятъ въ морето.

22) Подиръ излизаннето изъ водата трѣба да отрие челоуѣкъ отведнажъ добръ.

23) Веднажъ челоуѣкъ е излѣзалъ изъ водата, второто влизанне е вредно.

24) Въ времето на силно вълнение на морето по-добрь е да се не къпи челоуѣкъ; при

умѣренни дѣлги допуша се къпаннето, нѣ тѣй, щото дѣлгитѣ да удрятъ не въ гредитѣ, а въ гърбътъ.

25) Въ време на душевни вълнения и скърбъ къпаннето е вредно.

26) Хора, които не сж навикнали къмъ морско къпанне, могатъ да направятъ нѣколко топли морски бани, които малко-по-малко да се приближаватъ, по топлината си, къмъ температурата на морската вода и послѣ да се къпятъ въ морето.

27) При появлението на каквито и да е болѣстни признаци къпаннето трѣба да се прекрати.

Лѣкувание отъ сифилисъ.

Отъ д-ра С. В. Гришорова.

(Продължение).

Лѣкувание съ йодъ.

Това средство се употреблява не твърдѣ отколѣ (отъ 50 години насамъ) и дава понѣкогашъ блѣстателенъ успѣхъ — особено при запустения сифилисъ.

Вслѣдствие своето силно раздражающе дѣйствие, чистъ йодъ не се употреблява, нѣ само солъта му — йодистий калий и йодистий натръ. Тѣзи соли не раздражаватъ слизистата ципа, добрь се растопяватъ въ водата и дѣйствуватъ твърдѣ благоприятно.

Йодътъ обыкновенно се растопява въ вода, настояна отъ хинна кора или сарсапарилъ и се приема нѣколко пѣти на день по чорбяна лажица. Йодътъ не трѣба да се приема на гладно сърдце, нѣ въ времето на ѣденнето или подиръ него. Трѣба да се внимава, щото солъта на йодътъ да бѣде доста растопена¹⁾

Подиръ дълго употребление на йодътъ (а понѣкогашъ и въ началото) у нѣкои болни се появяватъ пѣпки по лицето, гърбътъ и гредитѣ, хръма, кашлица, кабусъ или сюрдюлюкъ. Тѣзи явления (особено пѣпкитѣ) твърдѣ безпокоятъ болнитѣ, между това тѣ зависятъ отъ лѣкарството, нѣматъ никакво лошо значение и бързо се изгубватъ, щомъ се прекрати употреблението на йодътъ.

Лѣкувание на сифилисъ съ вода отъ варени корени.

Отколѣ, когато даже лѣкаритѣ злоупотребявали съ живакътъ, който донасятъ повече вреда отколкото полза, а йодътъ тогава още не

¹⁾ Гдѣто болния нѣма възможность да се съвѣтва съ докторътъ, тамъ се препорѣчва, щото болния да употреблява всекодневно половинъ драмъ йодистий калий, растопенъ въ 100 драма вода и да го пие по горѣщомъ редъ.

е билъ извѣстенъ, захванали да употребяватъ вода отъ варени корени (декокти) за лѣкуване на сифилисътъ. Практиката е показала, че всички тѣзи многобройни декокти сѫ съвършено безсилни противъ болѣстѣта и лѣкаритѣ лека-по-лека сѫ се повърнали къмъ лѣкуване съ живакъ. Всичкиѣ декокти (съ исключение на Цитмановий декоктъ, който съдържа живакъ) се състоятъ отъ горчиви, разслабителни и други нѣща, които предизвикватъ испотяване. Тѣзи декокти успяватъ дѣятелността на ватрѣшниятѣ органи, която служи за по-лесно искарване на сифилитическия ядъ изъ тѣлото и само съ тази цѣль тѣ се употребяватъ и сега заедно съ лѣкуванието съ живакъ и йодъ. Най-употрѣбителни декокти сѫ: Цитмана, Фелда, Полини, отъ хиний коренъ, сарсапарилъ и други.

Лѣкуване съ бани.

При обикновенното лѣкуване на сифилисътъ се назначаватъ бани отъ $+28^{\circ}$ до 30° за чистотата на тѣлото и за по-успѣшно дѣйствие на живакътъ презъ кожата. Нъ при лѣкуване на сифилисътъ особено значение иматъ кюкюртовитѣ извори, за които ще кажа нѣколко думи.

Сжествува мнѣние, че кюкюртовитѣ бани искарватъ на вѣнъ скрития сифилисъ; съ други думи, че болния може да се ползува съ тѣхъ за да узнае: здравъ ли е той? има ли още въ себе си скритъ сифилитическия ядъ?

Дѣйствително, случва се, че болния, който нѣма никакви вѣнъшни признаци на болѣстѣта, щомъ захване да прави кюкюртови бани, у него се появяватъ ясни признаци на сифилисътъ. Нъ отъ друга страна не рѣдко се срѣщатъ случаи, гдѣто болнитѣ, които правятъ твърдѣ много кюкюртови бани, подиръ това оставатъ на видъ все пакъ здрави, когато слѣдъ време у тѣхъ се показва пакъ сифилисъ. Отъ тука слѣдва, че не появяването на сифилисътъ слѣдъ кюкюртови бани не доказва още оздравяването на болнитѣ отъ сифилисъ, което трѣба да се има предъ видъ при рѣшението на въпросътъ за женидба.

Горѣказанното никакъ не отнема у кюкюртовитѣ извори тѣхното голѣмо влияние върху излѣкуванието на сифилисътъ заедно съ живакътъ и йодътъ.

Кюкюртовитѣ извори сѫ необходими въ слѣдующитѣ случаи: 1) когато трѣба, щото чело-вѣкъ да приема много живакъ; въ този случай кюкюртовитѣ бани бързо искарватъ на вѣнъ живакъ и съ това предупреждаватъ отравяне-то съ живакъ. 2) Когато сифилисътъ е много силенъ, болния приема много живакъ, нъ безъ полза; тогава кюкюртовитѣ бани, тѣй да се рѣче, оживяватъ организмътъ и чело-вѣкъ може

пакъ да употребява живакътъ съ голѣма за него полза.

И тѣй кюкюртовитѣ извори твърдѣ спомагатъ за лѣкуванието на сифилисътъ, нъ само при-роднитѣ, тѣй като искусствениитѣ бани съ кю-кюртъ не се отличаватъ, по дѣйствието си, отъ обикновенната вода. (Край въ слѣд. брой.)

Общественъ животъ.

— Съ прискѣрбие внасяме въ нашата хро-ника на общественния животъ ужасното пре-ступление, извършено отъ петимата военни фелдшери въ «Куру-Багларъ», въ София. На 23 миналий Априлий тѣзи престѣпници напа-дахъ на двѣ дѣвици, чуждестранни подданници, които насилствено обезчестихъ и, освѣнъ това, на една отъ тѣхъ откраднахъ обици и брошъ. Вече на 1 Май престѣпницитѣ получихъ строго и справедливо възмездие: Софийскій воененъ смѣхъ рѣши да се подвъргнатъ на тюремно за-ключение въ окови, придружено съ назначава-ние на тѣжки работи: Димитриевъ и Чехларовъ на 12 години, Петровъ на 7 години, Дуковъ на 6 години и Тричковъ — непълнолѣтенъ — на 10 години безъ окови. — «Въ семейъ не безъ урода», казватъ Руситѣ и ний дълбоко вѣр-ваме, че това позорно престѣпление не може да иде на смѣтката на цѣлото фелдшерско со-словие. Повече знание и свѣтлина, повече са-моразвитие — и подобни престѣпления ще ста-натъ немислими и невъзможни.

— Въ бр. 134 на «Т. Конст.» срѣщаме по-дробна статия по въпроса за саморазвитие-то на младежѣта и за средствата къмъ това. «Един-ственното свѣрталище, казва почитаемий вѣст-никъ, за младежитѣ е станало кафенето, а тукъ-тамъ захваща да ги занимава въ свободно време само комаря или веселбитѣ». «Бурнитѣ времена бѣхъ издигнали нови въпроси, въ разрѣшенето на които се вдахна всички, та ги отвлечаше отъ грижата за саморазвитие и самообразование». Като на средствата за само-развитие, вѣстникътъ указва на библиотеки, свѣзки, добри вѣстници, музеи и народни учи-лища.

Като препорѣчваме на читателитѣ си да про-четатъ упоменатата статия и да поразмислятъ върху нея, ний не можемъ да не посочимъ на вреда отъ посѣщаванието на кафенета и въ здравословно отношение. Подиръ денна работа, често при твърдѣ лоши хигиенически условия, младежѣта се устремява въ кафенета, напѣл-нени съ димъ и паръ отъ питиета, препълнени съ хора. Преминаването тамъ се съпровожда постоянно съ възбуждение на организмътъ, който се нуждае въ чистъ въздухъ и въ тѣ-лесни упражнения. Възбужденето на организ-

мът се поддържа съ алкоголь и кафе, съ разни игри и разпалителни политически препирни. Тука е началото към навикване на спиртни пиетета: черпи единъ, черпи другъ, черпишъ самичекъ и въ резултата главата се кружи... Не така хората трѣба да проваждатъ свободното си време. Гимнастически, стрѣлчески, пѣвчески, театрални дружества, книги и зрѣлища укрѣпаватъ тѣлото и духътъ, създаватъ *mens sana in corpore sano!*

Мѣстна хроника.

— Свѣтлината иде отъ истокъ! Въ Варна бързо се развива вѣстникарската дѣятелностъ: освѣтъ нашия вѣстникъ и единъ арменский «Huic», които тука се издаватъ, въ скоро време ще се появятъ още единъ арменский вѣстникъ «Iragouink» («Право») и медицинский журналъ — органъ на Варненското медицинско дружество, което е получило отъ Правителството за тази цѣль една парична помощъ. Въ настоящия брой читателятъ ще срѣщнатъ поканата на медицинското дружество; отъ наша страна желаемъ на новия журналъ «Медицинско Списание» добра сполука и траенъ животъ. — Освѣтъ тѣзи вѣстници, както се научаваме, се приготвява още издание на единъ юмористически листъ съ карикатури. Ако се породятъ още единъ политико-общественъ вѣстникъ, то Варна ще стане извѣстенъ градъ по числото на вѣстниците си.

— Вниманието, което оказва мѣстното градско управление къмъ печатна дума, ни насърча да обрнемъ вниманието му върху снабдението на градътъ съ вода. Безъ друго е съвършено ясно, че достатъчно количество вода е необходимо условие за по-добро здравословно състояние на градътъ; даже членъ 2 отъ приказа на г. градскій кметъ предписва, щото улицитъ да се поливатъ. Между това много чешми сѫ твърди каприциозни, като даватъ по нѣкогашъ малко, по нѣкогашъ и съвсѣмъ не даватъ вода. Се научаваме, че това зависи отъ повреждението на главния резервуаръ, което може да се поправи съ малки разноси. Върваме, че градското управление ще направи оглѣдъ на всичкитъ чешми въ градътъ, ще издирятъ причинитъ на тѣхната неисправностъ и ще ги поправятъ, съ което ще донесе голѣма полза на градското население.

Лѣкарска корресонденция.

№ 777. — Зарастналата вече фистула на пикочния каналъ не пречи за женидба и не изисква никакъвъ особенъ животъ; не зарастналата трѣба да се лѣкува. Повърщаннето (ре-

цидивъ) на тази болѣсть, ако се ожените, не трѣба да очаквате.

№ 105. — Върваме, че когато ще четете тѣзи редове, кашлицата Ви ще е преминала. За укрѣпленнето на Вашия организмъ, който е наклоненъ къмъ настинка, съвѣтваме Ви да правите въскодневно отривания на тѣлото си съ студена вода (глѣд. стр. 6 ъа в. «Здравне»). Коѣкото за ѣденне и какъ трѣба да живѣете — препорѣчваме Ви сѣщо, както на № 301 (стр. 75); отъ много пиение да се wardите.

Метеорологически бѣлѣжки.

Отъ 1 до 15 Май 1885 г.

Среднето число на барометра 75,5; на 2, 3 и 4 Май — С.И. вѣтрове; на 2, 4 (отъ 6 ч. 30 м. до 7 ч. и 20 м. на 7 мм.) и на 12 Май (послѣ пладнѣ, на 4 мм., съ малко градушка) — дѣждъ; среднята температура край морето + 18° Ц., най-голѣмата + 28° (на 12 Май, въ 12 часа денемъ, на слѣнце), най-малката (денемъ) 13°.

ОБЯВЛЕНИЕ.

ПОКАНА.

Медицинското Дружество въ г. Варна има честь да объяви на почитаемата публика, че то е предприело да издава

Периодическо Медицинско Списание,

което ще си състои отъ популярна и специална части и цѣлѣта на което ще бѣде да разпространява между населението здрави познания по игиената, да дава наставления за предпазване здравнето отъ разни болѣсти, въ популярната часть, и въ специалната да обнародва текущитъ новости отъ иностранната преса. Колонитъ на това списание ще бѣдѣтъ отворени още на всичкитъ лѣкари, които би пожелали да вмѣстятъ своитѣ интересни наблюдения по медицината въ своята практика.

«Медицинско списание» ще излиза всѣкий мѣсець въ три печатни коли на осмина. Цѣната му е 8 лева въ годината за въ България; 8½ лева златни за въ иностранство. За спомоществователитъ половината стойностъ е въ предплатата и остатѣкътъ ще плащатъ слѣдъ шестата книжка.

Господа настоятелитъ ся умоляватъ, слѣдъ като записватъ абонатитъ, да възвѣрнатъ абонаментный листъ, за да може да се разпратятъ списанието на спомоществователитъ до свършакъ на тоя мѣсець; и господа спомоществователитъ ся умоляватъ да предплатятъ половината стойностъ при записването ся.

Ониа, които пожелаятъ отпослѣ да получаватъ «Медицинско Списание», отправятъ ся направо до «Медицинското Дружество въ Варна», като си внескътъ същевременно, въ пощенскій записъ, стойността за цѣла година.

Членъ-Председатель: Д-ръ Пискулиевъ.

Членъ-Подпредседатель: Д-ръ Юрдановъ.

Членъ-Секретаръ: Д-ръ Севовъ.